

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

—Ara que trobo l'estanch obert, fem provisió pel meu pobre Milio.

CRONICA

UNICAMENT els tenors d'òpera tenen el privilegi de las grans sorpresas sensacionals. Recordinse sino del Utor, el *musclaire*, y de la seva aparició en el Liceo. Semblava mentida: era realment prodigiós, que un minyó com ell, casi sense instrucció, però dotat de una veu divina y de una admirable intuició pel cant, interpretés *nada menos* que *La Africana* sobre las taulas del Gran Teatro. Però tant ó més que la seva veu y la manera d'emetre-la, interessava al públich la vida de aquell pobre xicot, vida arrastrada de penalitats y rudesas... ¡Si se 'n contavan d'episodis de la seva existencial... ¡Y ab quin interés eran escoltats! ¡Y ab quánta rapides anavan corrent de boca en boca!... De manera que al noy de la ciutat de l'Hostia ab unas y altres cosas, li bastá la tarde de un diumenje pera ferse célebre. ¡Era tenor y als tenors acudeixen á escoltarlos las multituds ávidas, qu' en pocas horas pronuncian son fallo inapelable: ó als núvols ó al fosso!

No gosan de semblant privilegi altres artistes: ni 'ls pintors, ni 'ls escultors y menos encare 'ls poetas. Aquests han d'elaborar la seva fama lentament, y gran sort per ells, si fins mereixentia, arriban á alcançarla... No la lograrán en molt temps un poeta nou, que ha comensat á despuntar, y aixó que per molts circumstancias se fa digne de que se 'l designi ab el títol de l' *Utor dels poetas*.

També procedeix de las baixas capas populars; pero aixis com en Manolo era estivador de barcos, l'Anton Isern, que aixis s'anomena, es un senzill pagés de la comarca de Alcover.

El 19 de Septiembre del any corrent va venir á Barcelona á llegir els seus versos á una colla de joves entusiastas reunits en l' *Aplech catalanista*. Vaig sentir parlar de aquesta lectura y del efecte que produhí, no sols pel valor de las composicions que foren llegidas, sino per la personalitat del autor, un modest treballador de la terra, en que algú cregué veure una nova encarnació de 'n Jascinto Verdguer, quan en els Jochs Florals del any 65, galejant la gorra musca dels pagesos vigatáns, vingué á recullir son primer premi.

—Ja que no he pogut coneixer personalment al Isern—vaig preguntar—¿no tindrè medi de saborejar algunas de sas composicions?

—Sí, senyor—me va respondre l'amich Burgas—. Precisament entre 'ls que van assistir á la lectura, s'obrí una subscripció pera publicarlas, y dintre de poch veurán la llum.

Y en efecte: el quadern que las conté 'l tinch á la vista rotulat ab el títol d' *Esplets d'ánima jove*: no conech encare personalment al Isern; pero conech al Poeta. Al Poeta, sí... y no li regatejo aquest títol perque se 'l mereix y escrit ab majúscula.

••

A l'home 'ns el presenta l'Aladern qu' es qui va descobrirlo, anys enrera, en una petita masía, nomenada *Bomba de Xinxó* y situada al fons de un barranch. Contava llavors l'Isern nou ó deu anys y ab fanch pastava figuras... No tenia altre medi d'exteriorisar sas ingénitas aficions artísticas. Fins aquell recó de món arribaren periódichs, y 'l marrech empenyat en aprendre de lletra. Son pare que 'n sabia una mica l'ensenyá á confegir, y al poch temps el deixeble aventatjava al mestre. Volgué després aprendre d'escriure y s'hi dedicá ab valenta afició. A falta de paper aprofitava 'ls marges blanchs dels periódichs, feya servir de tinta 'l such

de las moras d'esbarzer, y ab plomas de gallina ó brins de fusta afuats anava fent la seva.

Sos primers ensaigs els escrigué en castellá, l'única llengua qu' ell havia vist estampada; pero l'Aladern, veyent tan ben iniciada la seva afició y creyentee en el deber d'encaminarlo bé, li procurá lo necessari per' escriure y sobre tot bonas lecturas catalanas... y 'l Poeta s'ha format.

«D'alahoras ená—diu l'Aladern—no cal parlar-ne: el jove s'ha fet home, ha llegit, ha comprés, ha produhit, y aquí va aquest ramell de frescas flors, cullidas realment y no de metàfora, en *plé camp*, per unas mans que acaban de deixar l'aixada ó la podadora.»

Componen el ramell 21 composicions de diversos géneros, predominant'hi las líricas, las subjectivas. Visions del camp, deliquis ab la naturalesa, l'amor á la vida, la conformació serena ab l'etern descans després de la mort: tals son els sentiments que palpitan en la major part d'ellas.

No son totas perfectas, ¿ni cóm podrian serho tractantse de un poeta que s'ha format á sí mateix, sense altres mestres ni guias, que 'ls llibres que haurá llegit? Lo sorprenent es que aquestas lecturas no l'hajan convertit en un servil imitador: hi ha devegadas recorts vagarosos de sas lecturas, may reminiscencias marcadas; s'hi descubreixen orientacions, may camins trillats. En aquest punt posseheix lo que val més que tot: un gran dó de personalitat.

Y aquest dó innegable fá concebir las més hermosas esperansas, tant més quan va unit á una pasmosa facilitat pera modelar els versos, y á un bon gust, verdaderament depurat, y que no obstant resulta ser instintiu, en la expressió de las imatjes més atrevidas. Del Isern se dirá:—¿Cóm essent un pagés resulta tan senyor?

En *Potencia redemptora* li diu á una noya:

«¿No recordas aquells días
que tant me vas fer patir?
Ja veus si mereixerías
que 't causés las agonias
que 'm causares primé á mí!...»

En *Idili de la vida*:

«L'ayre suau, passant entre 'l brancatje
removia, amorós, las fullas tendras,
y al cimbrejá, entonavan
excelsament un himne de dolcesa
com l'amor que s'aviva en els cors joves
saturat de innocencia.»

En *La Pageseta*, una de las més felissas composicions del aplech:

«Avuy al dematí
dintre de ton jardí
l'aureneta cantava,
y 'l día ab el seu cant
anava despertant...
Tú, potser somiavas.

Ha vibrat un moment
l'ayre pel firmament...
Tu has obert la finestra
y has vist, ab gran anhel,
la rodona del cel
devallant á la terra.

Y ab el cor bategant
has gaudit un instant
l'ayre de matinada,
mentres el sol ixent
t'ha besat dolçament
venint per sobre 'ls arbres.»

En *Mare-Tomba*, una gran y originalíssima composició de la noya deshonrada, que per sugestió de sos pares se veu constrenyida á fer perdre 'l fruyt del seu deslís:

«Sa mare, tots els días observava
son cos transfigurat,
quan la cintura, pròdiga, ostentava
la marcada existencia de un esclat.»

Així sols hi escriuhen els mestres.
En *Animas joves*, un verdader poema:

«Prompte, la desposada
en son llit nupcial se va á dormir.
Mes ell, sentintse l'ànima excitada,
sols pensava ab el goig de possehir.
Y ella permaneixia tan serena
que 'l seu dormir semblava 'l de una nena.

—¡Desperta't, mon amor!—l'espós li deya,
y ella obrí la vista un sol moment,
li dirigia 'ls ulls y li somreya
y 's quedava adormida novament.
Y l'excitació d'ell, sempre sedenta,
cada cop la sentia més potent.

L'excitació 'l vá vence, y desseguida
va acostarla ab deliri á vora seu;
y ella, insistint, va dir mitj adormida:
—¿Per qué tant m' inquietas, amor meu?
—Si 'l plaber dels meus besos no t'agrada
¿qué hi faré als brassos teus, esposa aymada?»

No acabaríam may si haguéssim de anar transcribint bellessas, esclats y resplandors de poesia, que despuntan entre defectes, per altra part, ben dieculpables, en quí comensa la seva carrera, com l'ha comensada l'Isern, devents'ho tot á sí mateix, en sa soletat galana, alternant ab el conreu de la terra 'l conreu de la poesia.

Pero per acabar hem de dir una cosa. El debut de un poeta l'estimém més, mil voltas més, que 'l debut de un tenor. Menos brillant, si vostés volen, es més meritori y més noble, com son més nobles que la gargamella 'l cor y 'l cervell creador.

Constituheix un acte de justicia, suprir las deficiencias de la multitut. El nostre aplauso encoratja dor al poeta que naix.

P. DEL O.

DOS COMPOSICIONS DEL ISERN

LA BONA CULLITA

¡Cóm creix la planta!... Que creixi
com mes creixerá, milló.
Reguémla, que no 's marceixi
que may li manqui sabó.

Mireu que tendras poncellas
pels branquillóns van brotant....
Cuidémlas, que son novellas,
demá fructificarán.

La poncellada es florida;
deixeu-la ben esclatá,
puig d'ella esperém la vida
de aqueix anyorat demá.

Cullím el fruyt de la planta
que ja 'ns el mostra madur.
Mireu, companya, aixó encanta.
Será preubat, de segur.
Aixó tan rich enamora,

MALA NOTICIA

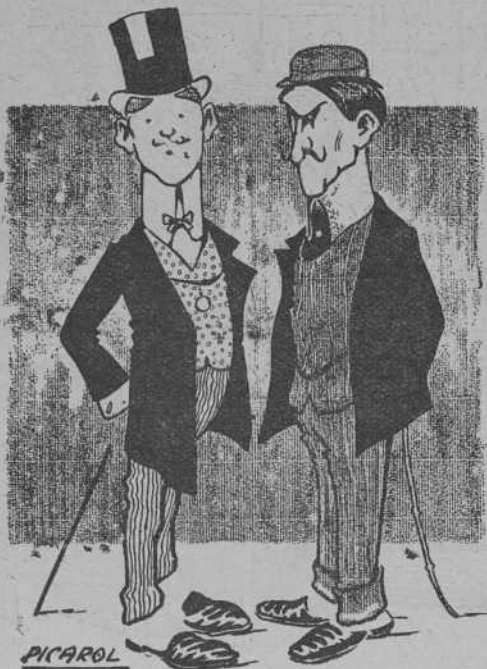
—Noys, no cal qu' escribiu més; ja podém plegar el diari. L'arcalde ha prohibit que 'l paper imprés s' utilisi per fer paperinas.

REFORMA INDISPENSABLE

—Don Chaume, hay que seguir la corriente y cargar con el gorro frichi: la machoría manda.

DIAS MELANCÓLICHS

—¡Cóm cauhien las fullas, eh?
—¡Oh! Las fullas... y 'ls mesos de la dispesa.

val mes eneare que l' or,
puig l' or, dígueme, qué fora
si abans no fos eix tresor?

Ja queda la feyna llesta.
La planta deixém-la está:
la fruyta verda que hi resta
encare madurarà.

La planta, de día en día,
glatint l' Estiu s' ha assecat.
Del fruyt qu' encare tenia
molt poch n' haurà madurat.
Per xo del poch que resta ara
encare se 'n pot gaudir;
com la passió es prou avara
també 'ns el farà cullir.

Ve la fredosa hivernada:
la planta, seca com es,
á cop diligent d' aixada
l' arranca 'l rústich pagés.
Y en mitj de sa llar—semblanta
á la rodona de un niu—
encare als seus fills encanta
cuhent el fruyt del Estíu.

DESPRÉS DE LA MORT

Per tot hont avancém la Vida regenera
y á tot alló que naix un mateix fí l' espera.
Adeu! lo que he sigut may mes tornaré á serho;
lo que fins ara he fet may mes tornaré á ferho.
Adeu, lo que mos ulls fins ara han pogut veure
y á ensemps lo que creguí, que no tornaré á creure.

La franca aspiració que mon cor possehia
en un suprem instant cap al buyt se desvia.
No tornaré may mes á la ment esvahida.
Soch la fulla que cau del arbre de la Vida.
May mes las mevas mans darán una encaixada
ni mos ulls donarán may mes una mirada.
Sols confío en que algú—fidel—m' anyorarà,
y en horas de tristor tal volta 'm plorarà.

Que vibri per l' espay el planyent só del ferro,
á la posta del sol, tocant per mon enterro.
Baixeume ab sant amor fins al cor de la terra
y abrigueume després ab la seva desferra.

Damunt meu passarán tempestas y ventadas,
guerras y inundacions al pas de las anyadas.
Mes, la regió de mort, al ésser destruhida
será un camp bategant rublert de nova vida,
hont al naixe l' herbam maravellós y tendre
enfonzarà s' arrel entre la meva cendra.

ANTÓN ISERN

EL CONFLICTE DELS BARRETS

Las damas de Cursilandia estavan fetas unas fieras.

¿Qué havia succehit?

Pues que l' emir de la comarca, encare que heret-je, persona enrahonada, cedint á las repetidas instancias dels homes, havia prohibit á las senyoras assistir al teatro ab barret.

Y la veritat es que 'ls pobres homes tenían rahó. Si las donas cursilandesas s' haguessin concretat á posarse sobre 'l complicat monyo un sombrero de dimensiones moderadas, el sexo fort, al fí y al cap débil, hauría callat. ¡Hi estava ja tan acostumat á callar, vulgas no vulgas, en aras de la pau de Cursilandia!...

Pero lo que las senyoras d' aquella terra—pam ensá, pam enllá, tan testarudas com las demás—tenían la osadia de calificar de barret, no era en realitat barret ni *Budha* que lo fundó: era senzillament

un artefacte monumental, *Selva negra* per la seva frondositat indescriptible, arca de Noé per la varietat de la seva fauna y Mont-Blanch ó Himalaya per la seva altura escandalosa.

Els homes s' havían presentat al emir y, agotada ja la paciència, li havían exposat la seva demanda.

—Si no impedin que las donas hi vajan ab sombrero, el teatro, per nosaltres, es mort.

—¿Qué us passa?

—Que 'ls caps de las donas no 'ns deixan veure res. Per lo tant, una de dugas: ó poseu remey al llibertinatje sombrero de las damas, ó ja poden dir als Molières, Calderóns y Shakespeares de la nostra terra que pleguin, que per nosaltres es lo mateix que si 'ns diguessin Llucia.—

el barret?... ¡Jamay!... Primer la presó, el desterro, la mort, la... qualsevol cosa.

Unidas y constituhint un *trust* formidable, van acudir al palau del emir.

—Senyor—van dirli, despedint xispas eléctricas per aquells ulls, habitualment tan hermosos y plens de celestial dolçura:—acabeu de ferirnos en la nostra dignitat. Ens neguém resoltament á cumplir el vostre bando referent al us del barret en els teatros.

—Permeteu-me, discretas damas...

—No permetém res. Hem dit que no 'ns traurém el sombrero, á pesar de las vostras ordres, y no 'ns el treurém.

—Els homes m' ho han demanat.

—Els homes que 's cuydin d' ells. ¿Qué li ha do-

LA OPINIÓ D' UN METJE VELL

—¿Vol que li sigui franch? Consultí á un metje jove. Me sembla que la malaltia de vosté es de las que quan jo estudiava encare no s' havían inventat.

Llavoras va ser quan l' emir va decidirse á obrar. Las sevas ordres eran terminants.

- En vista de que... etc.;
- Resultant que... etc.;
- Y tenint en compte que... etc.;
- Ordeno y mando que... etc.

¿Qué va haver fet, l' infelís?... ¿Atentar á la llibertat dels barrets? ¿Atrevirse ab l' indumentaria de las senyoras cursilandesas, més gelosas de la seva autonomia sombrero que de la llimpiesa y bon ordre de la seva llar doméstica?...

¡Tot corrent anavan ellas á aplanarse á tan arbitraria y draconiana disposició!... Que 'ls diguessin, que 'ls toquessin lo que volguessin; pero ¿tocarlos

nat á aquest sexo atribucions pera ficarse en els nostros adornos? La seva missió es pagarlos, admirarlos... y callar.

—Es que diuhen que, tan desmesuradas son las proporcions que 'ls hi heu donat, que per culpa dels vostres barrets no veuhen l' escenari.

—¡Y que no 'l vejim! ¿Per ventura 's va al teatro per disfrutar de la funció? Las personas de *chic* no 'n fan cas del espectacle. ¿No 'ns veuhen á nosaltres? Donchs ¿qué volen més?

—Pero, senyoras...

—¡Pero raves fregits!... Hem dit l' última paraula. Volém anar al teatro ab sombrero, y costí lo que costí y pesí á qui pesí, ab sombrero hi anirém.—

Al enterarse de la resistencia que las donas opo-

LAS PRIMERAS NEUS

savan á la justa resolució del emir, els homes, no cal dirho, van insistir, més fermes que may, en la seva demanda.

—Si cediu, senyor, sou un gallina.

—Consideren que las senyoras son molt tercas.

—Sigueuho també vos y us posareu á la seva altura.

—Arriba, donchs, y passi lo que passi.—

Lo que va passar va ser lo que l' emir temia. A l' hora de la funció, la flor y nata de las damas cursilandesas se presentaren al teatro lluhint per mofa uns barrets encare una mica més grossos que de costúm.

Numerosos agents de l' autoritat s' apressuraren á fer cumplir el bando.—«Senyora, el sombrero.—No 'm dona la gana.—Donchs tingui la bondat de sortir.—No vull.—L' emir ho ordena.—Surto, pero consti que protesto y que cedeixo únicament á la pressió de la forsa.»

L' endema al teatro no hi havia cap senyora. Ni ab barret ni ab sense: cap. Els homes, arronsant las filosóficament espatllas, se 'n reyan.—«Aixís estaré mes amples!»—

Pero l' empresari, al veures perjudicat en els seus interessos, discrepá de l' opinió dels homes y va corre á avistarse ab l' emir.

—Si no rectificuen las vostras ordres, estich perdut: las donas no venen.

—¿Qué volen que fassi, donchs?

—Revocar el bando.

—¡Aixó may!... Espereu... Se m' ocorreix una idea. Potser lo que no consegueix l' imposició ho logrará l' astucia.—

Y encant la ploma, va estendre un nou decret concebut en aquests termes:

«Aclarant la disposició últimament dictada sobre la materia, s' adverteix que la prohibició d' anar ab barret al teatro 's refereix únicament á las senyoras jovas. Las vellas podrán portarlo ab tota llibertat.»

Al día següent el teatro de Cursilandia estava ple de gom á gom, y ni una sola dama duya sombrero. ¡Ni una!

Fins es fama que una anciana decrepita y ruïna, miser esqueleto cubert de pell, ab perruca y dents postissas, viva encare per un descuyt de la Mort, va entrar garbosament á la sala d' espectacles sense res al cap.

¡Tot, menos passar per vella!

A. MARCH

EL MILLOR RATO

Quí 'l passa dantse tó, quí calumniant, quí fent estiraments, quí discutint, quí 'l passa bevent ví, quí perseguint, quí trobando bé tot, quí protestant.

Quí 's suhors dels altres recomptant, quí endrapantse 'ls bons talls, quí dividint, quí desvetllat del tot, quí mitj dormint, quí ab la máquina al coll fotografiant.

Quí 'l passa cabalgant mansa somera, quí atipantse de fruita mal-madura, quí abominant de tot quant miope ovira, quí desembutxacantse la cartera: jo 'l passo contemplant, boig, la figura d' un angelet del cel que 's diu Elvira.

J. COSTA POMÉS

PAPERINAS

Ab motiu de la prohibició dictada pel arcalde d' usar pera paperinas de comestibles el paper imprés, un diari, donant probas d' un candor verdaderament pastoril, deya l' altre vespre:

«Parece que algunos aprovechados industriales, con el propósito de defraudar al público, emplean »bolsas de papel en cuya confección entra el sulfato »de barita, su »tancia que aumenta extraordinaria- »mente el peso de dichas bol »a.»

No digui parece, estimat colega: ja hi puede usted subir de pies y asegurarlo con toda la boca: l' empleo de la barita en la fabricació de paperinas es tan general, que potser l' únich vehí de Barcelona que avuy posa en tela de judici l' existencia d' aquest abús es vosté.

¡La barital... Anys enrera, quan ni sisquera sospitava jo que tal sustancia fos al món, rodant per las montanyas de la provincia de Tarragona, vaig descubrir uns homes que, per cert d' una manera bastant rudimentaria, explotavan una mina d' aquest producte natural.

—¿Qu' es aixó que trayen d' aquí?—vaig dirlos.

—Barita.

—¿Per qué serveix?

—¡Uy!—van respondrem, posantse á riure.—¡Per una pila de cosas! Uns la barrejan ab la farina, altres ab las pastetas de fer paperinas... Té la mar d' aplicacions.

—¿Y ab quin objecte li barrejan?

—Perque pesi més. La principal qualitat d' aquest mineral es que, sense fer bulto, pesa molt.—

No sé en altrás localitats lo que passa, pero lo qu'

FLORS D' HIVERN

es a Barcelona, l'enginyós aprofitament d'aquest pesat producte no es un secret per ningú.

Blanch, impalpable y conciensudament convertit en pols, es susceptible de ser barrejat ab qualsevol sustancia sense que, aparentment, alteri en lo més mínim la seva constitució.

Una de las sevas aplicacions més conegudas es la que 's refereix a la confecció de paperinas, aquest frau que l'ignocent diari al qui he aludit diu que *parece* que 's practica a Barcelona.

La mistificació, tan extesa entre 'ls adroguers com entre 'ls taberners la de tirar aygua al ví, 's realisa ab la major naturalitat y com la cosa més corrent del món.

L'honrat tender se presenta a casa del fabricant de paperinas.

—Me 'n fareu cinch centas de las midas tals y quals.

—¿Quánta barita hi volen a las pastas?

—Tanta ó quanta.—

Hi ha adroguers de relativa conciencia que no s'atreveixen a carregar massa; altres, més despreocupats, apretan qu' es un gust, y no tenen cap escrúpul en exigir paperinas de mitj' unsa de pes.

Y mitj' unsa d'aquesta, mitj' unsa d'aquella, en vintiquatre paperinas, suposant—que ja es molt suposar—que cada lliura tingui per ells dotze unsas, s'estalvian de donar al ignocent parroquiá una lliureta del article comprat.

El compte es clar y la ganancia segura. No es tot hu donarli al públich arrós y fideus ó paper d'es trassa enganxat ab pastas carregadas de barita. Y del pren que al adroguer li facturan las paperinas a lo que li costan els fideus y l'arrós, bona diferencia hi ha. Aquí está tot l'intrínquis del negoci.

Quan vostés compran cigrons, monjetas, sucre, per més que al comprobar el pes els sembli qu' está cabal, poden tenir la seguretad de que una bona part del article adquirit *se queda a la paperina*.

O sinó, fassin la proba. Prénguinse la molestia de guardar durant un any totes las paperinas de lo que a cal adroguer comprin, y finit el plaso pésinlas.

Ja veuran quina enormitat de lliuras de paper, que vostés han pagat com a comestibles, els resultarán.

Y d'aquell pes una tercera part, lo menos será barita.

MATÍAS BONAFÉ

CRIDA

[Terer!... Tereréel!...

«Ciudadans y ciudadanas
d'aquesta gran capital;

de tot el plá y de la costa
de Ponent y de Llevant;

Habitants de Catalunya
de tots els estats socials,
de tots els sexes y gustos,
de totes castas y edats;

Senyors, senyoras, bomberos,
municipals de caball
y de peu, mossos d'esquadra,
militars y capellans;

Minyó que vas a la feyna,
la flambra plena al bras,
plenas de mans las butxacas
y de panallóns las mans;

Noya bitllayre ó metxera
de can Sedó ó de can Sard,
que tens mes ganas de riure
que 'l govern d'anar tirant;

Dependent d'escribanía
que dús l'abrich fins al nas,
surtinte per las butxacas
els fulls de paper sellat;

Ressalada modisteta
qu' en loch d'un farcell al bras
hi portas penjat un pollo
rich, simpátich y elegant;

Jove pelut de la cara
y de butxaca pelat,
que portas las calsas curtas
y els cabells llarchs... (massa llarchs);
que semblas l'Ibsen ó en Rúskin
(ó un que no s'hagi afeytat).

Tú, virtuosa bailaora
de tangos electrissants
que desde qu' ets a la Peña
fins al coll t'has empenyat;

Snyoret de la levita
y coll planxat de mitj pam,
y barret de mitja copa
que semblas sols mitj criat
y ets un peix que 's porta l'oli
(de fetje de bacallá);

Tú, florista que la Rambla
converteixes en un Parch,
y quan plegas, a las dugas,
deixas xop l'entarugat;

Vosté, senyor que a la Bolsa
roig y satisfet se 'n va
per veure si 'ls tresos pujan
ó si 'ls quatre han baixat;

Rodanxona carnicera
que además de tallar carn,
al mercat de Sant Antoni
tallas sempre 'l bacallá;

tú, que 'l cistellet dels céntims
quan plegas te pesa tant,
que perque t'baixi a la Rambla
prens el tranvía de Sans,
y t' tapas el front y els polsos
ab el mocador del cap
perque dius que tens migranya
tretze mesos en un any;

Si m' escoltas, carnicera,
la migranya 't passarà;
Y tú, esquitx de periodista
que 't volfas fé' un gabán
ab els quartos que guanyessis
fent articles ilustrats,
y ha arribat el fret y encare
no tens ni 'ls botóns, ni 'ls traus;
Tú, y aquest y aquell y aquella
y l' altre de mes enllá:
El que puja y el que baixa
y aquell que passa de llarch;
Tots els que viuhen de renda
y els que viuhen de menjar;
Els que teniu gust, y quartos,
y vista y afició al Art,
y seny y ganas de viure
y ciencia y criteri clar;
Joves, vells, y criaturas
solters, viudos y casats...
Tots ohíu, tots acosteuvos:
¡Barcelonins, catalans;
Extrangers de tots els mapas;
dels planetas mes distants;
dels astres mes lluminosos
y dels mons mes siderals,
no estiguen gens mes ab ánsia,
sapiguen tots, xichs y grans:
¡Que ja ha sortit de LA ESQUELLA
el popular Almanach!

PEP LLAUNÉ

PRINCIPAL

TERCER CONCERT DE «LA FILARMÓNICA»

L' éxit del concert celebrat l' últim divendres estava garantit per las personalitats artísticas que hi prenfan part: La senyoreta Vidal ab el seu ben trempat violoncello, y els senyors Granados y Crickboom l' un al piano, l' altre al violí, no podían fer altra cosa que filigranas acabadas.

Franck, Haydn, Beethoven, Mendelssohn varen trobar dignes intérpretes en els indicats artistas. Totas las pessas foren executadas ab delicadesa, sentiment y netedat, entusiasmant al públich l' efecte de conjunt que 'n resultava. 'S demanaren algunas repeticions y just es consignar que la majoría dels aplausos van dirigirse á la senyoreta Vidal, violoncelista exquisida, de quí, als dos anys de no haver tingut el gust de sentir-la, no podém menos de admirar els adelantos.

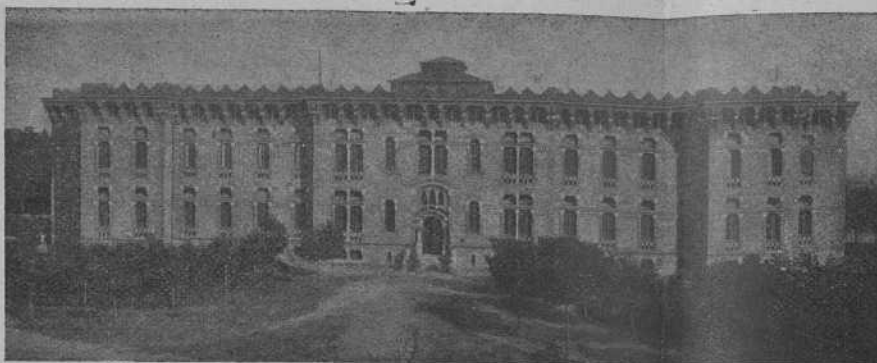
LICEO

La Dannazione di Faust es, decididament, un' obra de primera forsa. Res importa que 'l seu autor la vagi escriure en forma de poema, sens intenció de posarla en escena, puig resulta escénica en alt grau. Las situacions son totas musicals y plásticas: l' aparato las realsa extraordinariament.

Berlioz va adoptar, á la seva manera, la llegenda mitjieval, qu' engendrà l' immortal poema de Goethe, y á la seva manera va desenvoluparla, ab una gran exhuberancia de fantasía y ab una gran riquesa de colorit. Naturalment que al públich rutinari, que no concebeix mes *Faust* que 'l de Gounod, ni altre *Mefistófele* que 'l de Boito, l' ha de cullir de sorpresa 'l desenfado genial del gran compositor francés. Hi troba á faltar l' acció coordinada, lo que 'n diríam el drama... Y no veu el poema intens, despulat de nimietats, plé de vigor, y que per ser poema té condicions mes adequadas al art de la música, y baix aquest concepte molt superiors á las de un drama.

Las bellessas de primer ordre que evaloran aquesta creació no tenen fi ni compte. La marxa húngara del

Festas á la Casa de Maternitat (Las Corts) ab motiu del 50.º aniversari de la seva fundació

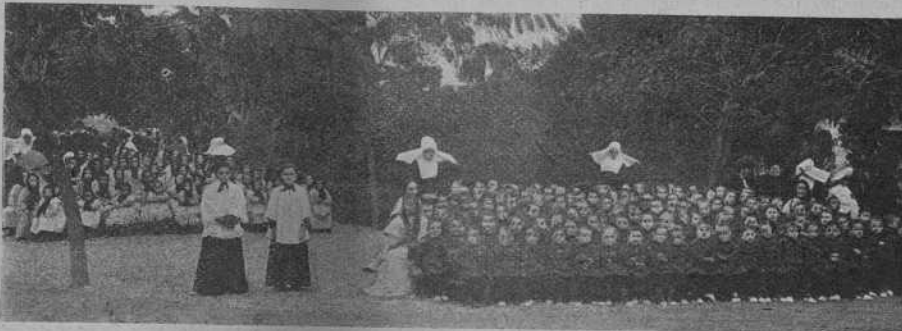
Un dels edificis de la Casa.

Dormitori.

Un pati.

Els assilats reunits al jardí.

Al peu de la tribuna.—Els convidats á la festa.

La cuyna.

Colocació de la primera pedra de la capella.

acte primer; tot l'acte segon, comensant per l'aria de Faust, seguint per l'himne de Pasqua y acabant per la genial escena dels bebedors; en el tercer, la dansa de las sifides y ls gnomos; en el quart, la cansó del rey de Thulé y la serenata de Meffstófele, y en els últims l'aria de Margarida y aquella contraposició del abím y de la gloria que forma l'epílech de la creació tancan pàgines brillantíssimas que proclaman el geni, la inspiració, la fogositat del mes gran compositor de l'escola francesa moderna, desdenyat y mal comprés mentres visqué, glorificat dignament després de la seva mort.

En las fonts de Berlioz—s' observa clarament a la primera audició de l'obra—hi van anar a beure en Gounod y en Boito. En la *Dannazione* s'hi troba la génesis del *Salve dimora* y no pocas reminiscencias del dissapte del aplaudit compositor italiá.

En cambi ningú s'atrevirá a regatejar l'originalitat suprema de la partitura francesa.

Ens falta l'espai per entendre'ns en detalls, com voldríam. Pero precisa a tota costa consignar que l'obra, escènica, ha sigut posada ab verdadera espléndidés, com no s'acostuma en el Gran Teatro. Fins passant per las condicions especials del decorat italiá, destinat a l'exportació, que pot ser tingui mes de mercantil que d'artístich, s'ha de reconéixer que produheix un gran efecte, armonisants molt bé ab las figuras que constitueixen els variats quadros de la producció. En aquest concepte *La Dannazione* resulta un' obra de gran espectacle, recreo al mateix temps que de l'orella de la vista. El ballet volant es un *clau* que farà que tot Barcelona desfilí pel Liceo.

Com execució, sols elogis mereixen els artistes: la Berlendi que interpreta ab efusiva senzillés el paper de Margarida; en Bianchart que fa un Meffstófele tot de una pessa, en Diani que ajusta molt bé la part de Faust a sas especials condicions y en Torres de Luna que s'lluheix de veras en son epissódich paper. Las masses corals afinadas y ben mogudas, y l'cos de ball, al pel.

En Mascheroni conduhint l'orquestra com ell sol sab ferho, dona a la partitura tot el seu valor. Se ven que l'ha penetrada fins a lo mes íntim, que la posseheix y que l'estima.

Y ab aquest cúmulo de circumstancias, totas ellas propicias com se comprén que l'públic, la primera nit, se mostrés tan reservat, tan fret?... ¡Cosas dels nostres liceístas!... Las sevas prevencions contra tot lo nou, contra tot lo que se surt de lo conegut, son ja proverbials. Afortunadament duran poch, y com a la porta fa de mal estarhi, una vegada ls filarmónichs se decideixen a passarla y s'fican dintre, ja s'hi troban que ni al Cel.

Aixó que va succehir ab *Carmen*, ab *Manón* y ab tantas y tantas obras de verdadera originalitat, succehirá aixís mateix ab *La Dannazione* conforme ha comensat a revelar-se cada cop mes clarament en sas successives representacions. Y millor que aixís succeheixi que no pot ser Barcelona una nota desafinada en el gran mon musical.

SOTA ZERO

—La pobre rata pinyada, de fiyo qu' está chelada.

aixís mateix ab *La Dannazione* conforme ha comensat a revelar-se cada cop mes clarament en sas successives representacions. Y millor que aixís succeheixi que no pot ser Barcelona una nota desafinada en el gran mon musical.

ROMEA

S'ha donat la quarta representació de la comedia de 'n Gomila *Els vensuts*, ab un complet éxit, qu'ha anat creixent a cada representació d'aquesta obra.

Segurs ja tots els actors qu' en ella prenen part, dels seus papers respectius, la producció escènica del autor de *Suelo* ofereix l'interés dramátich

corresponent, sent molt aplaudida y celebrada pel públich.

CATALUNYA

La primera *verbena*, sainete en un acte y en prosa (sense música) original dels Srs. García Alvarez y Casero, es una producció xistosa y molt moguda, una mica fora de lo natural y ab marcadas tendencias al efectisme cómich.

Per la *Casa de socorro*, lloch de l'escena, van desfiliant una pila de tipos de las classes baixas de Madrit, la major part d'ells ja coneguts y prodigament portats a las taulas en diversas produccions del género xich. Pero diuhen y fan moltras gatadas, y l'públic s'hi parteix de riure.

L'obra sigué rebuda ab grans aplausos que fan esperar que per durant molt temps figurará entre ls números del cartell.

ÍNTIM (LAS ARTS)

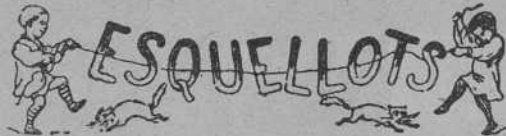
L'*Avar* es una de las creacions més sólidas de Molière. La figura del miserable rich hi está en ella sobriament exposada, ab l'espantosa realitat dels vicis perdurables.

Com els protagonistas de las obras shakesperianas, L'*Avar* té una consistencia que resisteix el temps y els gustos. Els procediments dramátichs han variat, es cert, y avuy no ns resultan aquellas casualitats (no sempre inverossímils, per xó) que fan *acabar bé* las comedias, pero havem de fernes cárrech de que ls gustos han cambiat de vint anys a aquesta part y l'hermosa comedia de Molière conta tres sigles d'existencia. Si haguessin tingut aquesta consideració els intellectuals del *Íntim* no haurían esclatat la rialla de sorpresa y decepció al final del darrer acte. Podía haver sigut quan menos el respectuós silenci digna compensació de lo molt que varen distrutar en el transcurs d'aquell magistral estudi psicológich del etern *ronyós*, davant d'escenas enginyosas unas, genials altrás y totas ellas acompanyadas d'un finíssim humorisme (que devegadas *rusiñoleja* y tot... ¡qué volen més?) y vestidas ab un diálech admirable per la espontaneitat y la frescor qu' exhala.

La traducció deguda al senyor Roca y Capull es forsa entenimentada, feta ab carinyo y fidelitat.

Els actors, a excepció del senyor Marxuach que va ferse aplaudir en alguns fragments, varen estar relativament destarotats. No sabían el paper. Hi havia qui deya que alló casi, casi semblava un estreno de *Romea*; y, senyor Gual, convé que fassi desmentir tal *especie*, que primer que l'cuidado escénich de las obras es el saber la llissó.

N. N. N.

Encare no s'ha constituhit l'Ajuntament republicá y ja ls *companys de causa* han ensenyat las cartas que s'proposan jugar pera desacreditarlo.

Trunfos: oros.

O sigui títuls del deute municipal, qual baixa han procurat a tota costa, valentse de aquells medis en l'empleo dels quals s'ha de confessar que n son mestres: el descrédit y l' desprestigi.

Aixís es com treballan per la prosperitat de la seva estimada (de boquilla) Barcelona, cap y casal de Catalunya.

Pero ls tenedors de aquell paper van compondre desseguida de ahont venfan las maquinacions, y l'moviment de baixa va cessar ab tendencias a restablir l'equilibri.

¡Que s'hi ha de fer! Voladas de perdigot: curtas y rastreras.

Hi ha, en cambi, un altre paper que se'n va a terra, com si en lloch de paper sigüés plom.

EL PROJECTE DE 'N MARIAL

—Sí, senyors! Aném á derribar la montanya de Montjuich.

El paper de las ilusiones regionalistas, que sols se cotisa ab pérdua.

N' hi ha que arribat arrán de terra; y n' hi ha també que ha arribat encare més avall.

¿No atinan ahónt?

Al fondo de las clavegueras.

Envío una forta abraçada á las cigarreras de Madrid, sense distinció de macas y lletjas, de jovas y velles. No es aquesta vegada qüestió d' hermosura física, sino de fortaleza moral. S' han portat com unas heroínas.

Tant dolent era 'l tabaco ab que se las obligava á elaborar las cajetillas de 45 céntims, que varen dir resoltament: — Las nostras mans delicadas no s' embrutan; las nostras honradas conciencias no volen carregar ab el remordiment de contribuir á la intoxicació del sexo fort.

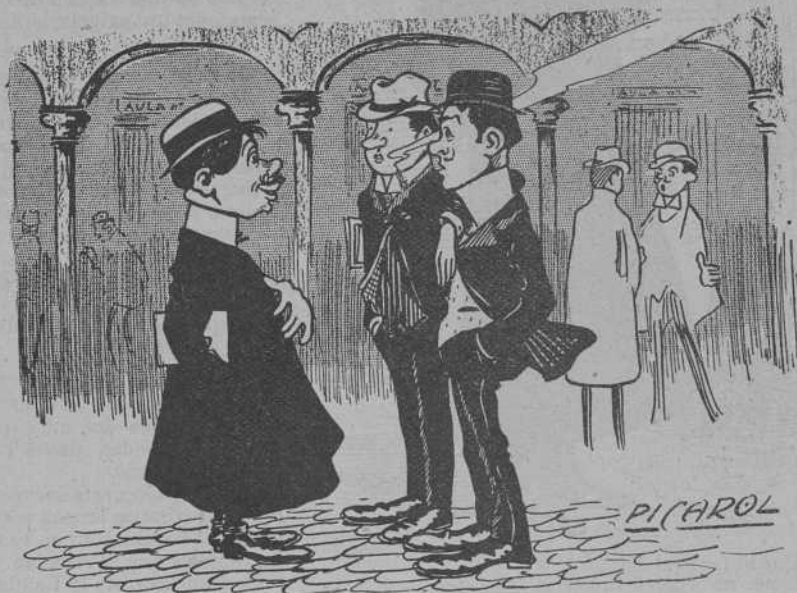
Y van declarar-se en huelga. Y varen fer gran trencadissa de vidres.

A conseqüencia de la qual els enginyers de l' Arrendataria 's van comprometre á proporcionals'hi en lo successiu tabaco de bona qualitat.

Ja qu' en aquest país no hi ha homes, que hi haja á lo menos... cigarreras!

Mientras s' intenta favorir á Madrid ab el regalo de aquest parell de apóstols, s' escatiman á Barcelona alguns milers de pessetas, qu' es la suma que importaría la creació de tres jutjats nous, destinats á facilitar la recta y expedita administració de justicia. Uns catorze mil assumptos son els que haurian de veure 'ls cinch jutjes actuals. Y dich que 'ls haurían de veure y no dich que 'ls veuhen, porque ni temps els queda de mirarlos pels forros. De manera

A LA UNIVERSITAT

—¿Qué va ser alló del petardo?
—Molt soroll... pero cap festa.

que moltes vegades qui dicta las providencias es 'l últim escrivent del últim dependent del últim actuari.

El diputat Junoy va demanar que 's crehessin

BON RECURS

—¿Qué hi fas aquí dalt?

—Home, no 's deixa fumar als tranvías, no 's deixa fumar á missa, no 's deixa fumar al teatro... Vull veure si aquí podré estar tranquil.

tres jutjats més, y 'l ministre va respondre que no podia ser, que no hi havia fondos.

Tal es la justicia que manan fer, en plé Reynat de D. Alfonso XIII. Tot per Madrid; per Barcelona res, ni lo més just y necessari.

Y aixís es com se fa la política. ¿No diuen que 'l regionalisme s' está extingint? Donchs precisa tirarhi un bon raig d' oli perque s' avivin las flamas.

El revister que té á Madrid l' *Avi Brusi*, aspirant, segons sembla, á la celebritat, parla de 'n Moret y sense citar l' any del seu naixement, diu:

«Vino al mundo D. Segismundo el 2 de junio, con lo cual dicho queda que está al cumplir los sesenta y cinco.»

Per lo tant ja ho saben: basta naixer el dos de juny (no importa de quin any) per estar á punt de complirne xeixanta cinch.

Llegint diaris sempre s' aprenen cosas novias.

A Madrid s' han dictat ordres encaminadas á impedir que las senyoras permanexin en els teatros ab els sombreros posats.

Y á pesar de qu' en un principi algunas damas van fer certa resistencia, al últim s' han rendit... y com si las vejés: avuy, sense aquellas fastidiosas baluernas, están més hermosas que may.

Y ara diguin las autoritats barceloninas: ¿no sería possible fer aquí lo que s' ha fet allí?

Ab totas las consideracions que 's mereixen las senyoras ¿no 's podría lograr qu' en lloch de ser llum resplandenta, continuhin servint de antipática pantalla?

N' estém segurs: una volta acostumadas á anar al teatro á cap descubert, ellas mateixas acabarian per dir:—¡Y qué bé hi estém!... ¡Y quin pes ens han tret de sobre!...

Las tres puntas del Montseny, varen apareixer días enrera ab els estrenya-caps calats.

Figúrinse tres sorbetes á curull, y tindrán una idea del aspecte de la vella montanya.

Quan aixó succeheix els barcelonins acostuman á plorar; pero pel nas. Y 'ls saludos que li dedican se resolien en una rastellera d' estornuts. Aquest es 'l acatament qu' exigeix la majestat nevada.

Sentiria que fos la falta de salut el motiu que obliga al Sr. Russinyol á deixar tan sovint la direcció ó presidencia de la Lliga regionalista.

Ara mateix, tot just acabadas las eleccions municipals, com si el gran triomf pregonat per *La Veu* se li hagués assentat malament, ha cridat al doctor Freixa, perque s' encarregués de sustituirlo.

Y ara reparin una cosa: cada vegada que 'l senyor Russinyol está malalt cridan al doctor, pero no perque 'l cuidi á n' ell, sino perque assisteixi á la *Lliga regionalista*.

Lo qual, fá creure qu' está més malalta la Lliga, que 'l seu president.

Crech que no hi ha per enfadarse per si 's parteix la Rambla del mitj, pel mitj, obrint un pas pel tránsito rodat, desde 'l carrer de Fernando al carrer de l' Unió.

Ab aixó 's lograria escursar el rodeig que han de fer els carruatges en son moviment ascendent y descendent, disminuhint en sa conseqüencia el número de vehículs que hi circulan.

Cert que perdria la Rambla una part de sas tradicionals condicions de passeig; pero Barcelona s' ha anat fent gran, y més que als gustos dels que fan ó

desfán temps passejantse, precisa atendre las exigencias dels que tenen necessitat de anar depressa.

Una nota granadina.

«Dias enrera sigué atracat el president de l'Audiencia provincial de Granada, D. Joseph Guerrero, prenentli 'ls mossegas nou pessetas.»

No es la suma un potosí ni un capital en dinero... pró 'l deixarse atracá així, la vritat, no fá guerrero.

Dias enrera, á París, va presentarse á un puesto de policia, un subjecte mullat de cap á peus, enfredolit, petant de dents. Eran altas horas de la nit, y acabava de sortir del Sena.

—¿Es que hi haven caygut?—li preguntaren.

—No, senyor: m'hi he tirat—va respondre.

—¡Valent capritxo, pendre un bany en aquest temps!

—Es que no m'hi he tirat pas pera pendre cap bany, sino pera suicidarme.

—¿Y donchs, qui 'us ha salvat?

—Jo mateix. El cap me bullía avants de precipitarm'hi; pero tant bon punt he sentit la fredor de l'aygua, m'he serenat, y en lloch de deixarme caure al fons, m'he posat á nadar.

Vels'hi aquí un cas ben original, y al mateix temps ben humá.

Tot sent Espanya una nació pobre, te 'ls seus vicis dispendiosos.

Els més dels espanyols no poden menjar, y ab tot, Espanya gasta un dineral que fa por en tres cosas: en la loteria, en fumar y en assistir á las corridas de toros.

QUESTIÓ DE VALORS

Una vegada l'espanyol ha comprat els seus bitllets, ha fumat els seus cigarros y ha anat al torín á recrearse en l'espectacle de la sanch, ja casi no li fa

—¿Qué sab si encare baixan els municipals?
—Jo no n'hi vist baixar cap.

LA POLICÍA FOMENTANT LA INSTRUCCIÓ

—¡Hala, los noys á estudi!...

res que 'l govern s' encarregui d' escorxarlo.

El professor:—Vamos á veure ¿quinas precaucions pren contra l' aygua saturada de microbis?

L' estudiant:—En primer lloch la faig bullir, després la filtro.

—El professor:—¿Y un cop filtrada, qué fá?

—L' estudiant:—Pera major seguretat, me bech un vas de ví ó un boch de cervesa.

QÜENTOS

Se troban dos companys d' estudis, després de quaranta anys de no haverse vist. L' un y l' altre portan els cabells tenyits.

—¡Cóm hem envellit, noy, en tot aquest temps!—suspira un d' ells.

—Ah, sí!—respón l' altre.—Ab el pel se veu ¡que negre que se 'ns ha tornat!

Un autor, cansat de passejar inútilment un' obra de teatro en teatro, la presenta á un empresari poch exigent, y abonantli un tant logra que li admeti.

—Li posaré á fi de temporada—diu l' empresari:—no dispo de altres días, y cregui que ho sento, perque 'ls espectadors llavoras escassejan.

—Poch importa—respón l' autor:—el fet es que me la fassa representar.

—Vosté m' agrada, perque á lo menos no té exigencias.

—En cambi tinch una por tan grossa, que de veras voldría que 'l día del estreno no hi hagués ningú al teatro.

Entre l' espasa y la paret.

Un xicotet través, salta y corra per la sala, marejant á tothom. El seu pare li diu:

—Noy, estigas quiet!... ¿No veus que corrent y saltant aixís espatillas las sabatas?

El xicot se decideix á seure. Y quan fa una bona estona que permaneceix assentat, inmóvil, li diu la seva mare:

—Vaja moute una mica ¿no veus qu' estant segut esmolas els pantalóns?

CINEMATOGRAFICA

Don Pere d' esmorzà acaba.—Si es servit, l' abrich, don Pere.—¡Apa, aquí valent, amunt!—¡Cristo, quina tamborella!

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—Am pa ro.
- 2.ª MUDANSA.—Moltas—Multas.
- 3.ª TRENCA-CLOSCAS.—La tempranica.
- 4.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Formiga.
- 5.ª GEROGLIFICH.—Per bessas els graners.

XARADAS

I

La prima-tercera-quarta
que vaig fer hu al convent
va resultar molt lluhida
y que valgué uns quants durets.
Celebraren bona festa.
L' altar majó estava plé
de flors y ciris encesos
quan me tallaren el pel.
Al principi d' estar Tot
me cuidavan molt rebé
perque sabían que 'ls pares
guardavan un dot immens.
Des que rebé l' Abadesa
de mos pares els diners
ja minvaren els cuidados
que 'm tenfan altre temps,
y aixís com pel xocolata
ans me davan un llonguet,
els últims días d' estarhi
molt al contrari pá sech.
Aprofitant un descuyt
de no sé de quí va ser
vejé las dos de la porta
penjadas á la paret,
jo que sí, que las agafo
ab molta astucia y rezel
obro á poquet la portella
y á n' al carrer falta gent.

SOR OLLA

II

Una lletra es ma primera,
beguda n' es ma segona,
un article es ma tercera
y ma Tot provincia dona.

ENRICH DOMÈNECH

ANAGRAMA

Parte de guerra:
la total vé,
tot quatre presos
dels insurgents.

J. COSTA POMÉS

TRENCA-CLOSCAS

D. ANTONIO J. RENOÜ

Formar ab aquestas lletras degudament combinadas
el títul de un drama castellá.

A. CARARACH

LOGOGRIFO NUMÉRICH

1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	—Moda del día.	
5	2	1	4	5	7	8	9	0	—Partit polítich.		
5	0	1	2	6	4	9	0	—Nom de dona diminutiu.			
9	0	1	0	5	7	9	—Poble catalá de un habitant.				
1	0	5	7	6	0	—Opera.					
0	6	9	2	6	—Nom de home.						
5	0	9	0	—Animal.							
8	7	2	—Nom de dona,								
9	4	—Vegetal.									
3	—Consonant.										

SANCHO PANZA EE LA BORDETA

CONVERSA

- ¿Sabs á qui vaig veure shir á la Rambla?
—¡Si no m' ho dius, no es fácil que ho endavini!
—¡Home! ¡al teu company de fatigas que més t' es-
timas!
—¡Quin! ¿en Saldoni?
—No. El qu' havém dit entre 'ls dos.

JOAN BTA. MAMÉ

GEROGLIFICH

P R K
O
L L L L
A R K
L
O O O
O O O
N
E E E

F. JOANET

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Oim, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

¡Ahir, ahir va sortir! ¡Aconteixement!

ALMANACH

DE

La Esquella de la Torratxa

PERA L' ANY 1904

L' Almanach de LA ESQUELLA

es la crónica artística y literaria del any, la historia satírica y pintoresca dels 365 dies que acaban de passar.

En sas pàgines, plenas de dibuixos y treballs literaris dels primers artistes y escriptors de Catalunya, figuren els

DOTZE MESOS DEL ANY,

magníficas composicions en color, degudas al notable artista **J. Pahissa.**

LAS QUATRE ESTACIONS, tiradas á la tricromía.

QUATRE láminas, també á la tricromía, originals de reputats artistes de la terra.

Un tomo de mes de 200 pàgs. Cuberta en colors.

¡Ha sortit! ¡Ha sortit! Preu UNA pesseta. Se ven per tot arreu

DESDE UN PALCO

—¿Qué deya, marqués?
—Que desde aquí es d' ahont se veu millor tot.